

L'histoire terrible mais inachevée de Norodom Sihanouk

Een prins en twee heren

Van 20 tot 29 juni is de Franse Ariane Mnouchkine op uitnodiging van de Munt te gast in Brussel, in de Hallen van Schaarbeek. Haar gezelschap is ook te gast op het Holland Festival, van 7 tot 15 juni. Naar aanleiding van deze opvoeringen, twee recensies.

De titel ruikt naar (politiek) vormingstheater. Het concrete, vertelde verhaal staat binnen dit genre exemplarisch voor achterliggende structuren en maatschappelijke processen. Men hoopt dat de toeschouwer de brug van het theatervoorbeeld naar de ruimere, complexe werkelijkheid zal slaan en z'n lesje leert. Het Théâtre du Soleil doet zowat het omgekeerde: daar verzoekt men de werkelijkheid zo goed te willen zijn zich te voegen naar de dwingende normen van het theaterbedrijf. Of: hoe een zwarte bladzijde uit de geschiedenis in "L'histoire terrible mais inachevée de Norodom Sihanouk, roi du Cambodge" zich leent tot een ontroerend, spannend, mooi spektakel.

Men heeft zich geen moeite gespaard om het gebeuren zo genuanceerd mogelijk te hervertellen. Hier geen rechtlijnige afwikkelingen of pamflettaire stijl. Er bestaan volgens Ariane Mnouchkine, leidster en regisseur van het Théâtre du Soleil, goede en slechte Amerikanen, onverbeterlijke en te bekeren Rode Khmer, domme en slimme volksmensen, gluiperige en oprechte politici. Het stuk telt zowat vijftig rollen, die alle een verzorgde en liefdevolle tekening meekregen, merkwaardig toch.

En dan de inhoud van het opgevoerde. In een stroom van anekdotes en scènes kom je onnoemlijk veel facetten van de recente Cambodjaanse geschiedenis tegen. De rol van de supermachten. De eeuwenoude vijandschap met Vietnam. De stoelendans die Prins Sihanouk jarenlang heeft gespeeld met als inzet die éne, staatshoofdlijke stoel waarop hij per sé wil blijven zitten. Het onmenselijke regime van de Rode Khmer. De corruptie in het leger. Het stuk duurt zowat acht uur. In vierentwintig jaar woelige geschiedenis valt genoeg materiaal te rapen voor vele, vele door elkaar geweven feiten en verhalen.

De eerste scènes slaan je als toe-

schouwer dan ook met verbazing. Nooit gedacht dat theater kon dienen als duidingsprogramma bij het wereldnieuws, en nog onderhoudend ook. Het blijft helaas niet duren. De spetterende inzet verliest vooral in het tweede deel z'n glans, het aangrijpende politieke schaakspel van het begin maakt hoe langer hoe meer plaats voor bijna sentimentele tafereelen van leed en kommer. De oorzaak van de omme-zwaai ligt voor het grijpen, ze heeft veel te maken met de keuze van Prins Sihanouk als hoofdpersoon. Hélène Cixous, de schrijfster van "L'histoire", vond Norodom Sihanouk "Un homme théâtral", die zich in de grote wereldpolitiek opstelt als een acteur op de scène. De keuze om met deze fel omstreden figuur iets te maken voor het theater lag volgens haar dan ook voor de hand.

Een waar gebeurd verhaal hervertellen op de scène impliceert dat je ook bestaande personages ten tonele voert, of toch tenminste personages die zouden kunnen bestaan. Men moet dan uit de veelheid van levens diegene kiezen die het beste de interne dramatische ontwikkelingen van het toneelstuk kunnen schragen. Als je niet alleen de geschiedenis van het koninkrijk individuu, maar die van de ganse Cambodjaanse natie wil vertellen, loop je met Sihanouk in de hoofdrol echter vast na 1975, na de overwinning van de Rode Khmer. Cambodja maakte van dan af geschiedenis zonder Sihanouk, of hoogstens met Sihanouk in de marge. In het theatergebeuren kan je ondertussen diezelfde Hoogheid niet meer kwijtgeraken. Hij is tenslotte je hoofdpersoon. De dramatische wind is hem echter samen met de politieke flink uit de zeilen genomen. Wat blijft er dan over: de man bevestigt in diverse scènes steeds hetzelfde, namelijk dat hij door de loop der geschiedenis is ingehaald, veroordeeld tot toeschouwer in z'n eigen toneelstuk.

Het is overigens merkwaardig dat met de teloorgang van Sihanouk als protagonist, heel wat andere rollen uit de schaduw treden en aan (theatrale) belangrijkheid winnen. Zo zijn de twee beminlijke vrouwtjes Khieu Samnol en Madame Lamné, respectievelijk groente- en visverkoopster van Phnom Penh, nauwelijks aan het woord gekomen zolang Sihanouk veel te vertellen had. In het tweede deel gaan ze steeds meer het lijdende Cambodjaanse volk vertegenwoordigen. Idem voor de geest van koning Suramarit, vader van Sihanouk. Daar waar deze illu-tere verschijning in het eerste deel enkel een braaf luisterende en raadgevende rol speelde, aanvaardbaar voor de geest van een overledene, wint hij in het tweede deel aan belangrijkheid. Om tenslotte weer in de actieve politiek te treden door zijn zoon in ballingschap persoonlijk op de hoogte te brengen van de Vietnamese invasie.

Pol Pot

Uit dit alles moet blijken dat "Les Hommes Théâtraux" niet kant en klaar rondlopen in de wereldgeschiedenis, en je niet zonder problemen twee heren kan dienen: enerzijds het normensysteem van theater en anderzijds dat van de informatie-media. Neem gewoon dat éne feit: een theaterstuk begint en eindigt ergens. Met de geschiedenis is dat anders gesteld. Door deze begrenzing valt het leven van de Cambodjanen onder het bewind van Sihanouk buiten beschouwing. Tegenover de Rode Khmerperiode zal dat dan wel een hemel geweest zijn, maar toch: de rijken waren zeer rijk, de armen zeer arm.

Of nog: op het einde van het eerste bedrijf verdwijnt Pol Pot uit het gebeuren om een guerrillabeweging te starten. Na lang het geduld van de toeschouwer op proef gesteld te